

Višnja spada među najstarije voćne vrste koje se gaje na našem prostoru, iako nema tačnih podataka kada je tačno započelo gajenje ove kulture. Na ovu gajenu kulturu nije obraćana pažnja sve do 1959. godine kada je zasaden prvi voćnjak u okolini Merošine, i od tada počinje plantažna proizvodnja višnje. Rukovodstvo zemljoradnicke zadruge Oblacina je počelo intenzivnije raditi na ovoj voćnoj vrsti i po ovoj zadruzi je ekotip višnje i dobio naziv. Od polovine šezdesetih godina višnja ekotip oblačinska osvaja nove površine u našoj zemlji, ali i u inostranstvu. Posle Oblacine i okoline Prokuplja oblačinska višnja se širi ka jugu Srbije.

Pojava ospicavosti lišca višnje

Višnja se, prema statističkim podacima, na području juga Srbije gaji na velikim površinama, mada se poslednjih godina primećuje tendencija smanjivanja. Zbog niske cene otkupa, poslovi oko održavanja zasada svode na najmanju moguću meru. Posledica takve prakse je masovna pojava štetnih organizama, na prvom mestu parazita *Monilia laxa*, ali i prouzrokovaca ospicavosti *Blumeriella jaapii*, koji je na području Toplikog Okruga postala značajniji problem od oboljenja prouzrokovanih gljivama iz roda *Monilia*.

Iako joj se u tehnologiji proizvodnje i zaštiti poklanja relativno velika pažnja, poslednjih godina ovu kulturu sve više ugrožava prouzročavač ospicavosti lišca – *Blumeriella jaapii*, što prouzrokuje znatno smanjenje prinosa i kvaliteta.

Na području Toplikog Okruga pod višnjom je, po zvaničnim statističkim podacima, 2.000 ha i to su uglavnom, dugogodišnji zasadi u punom rodu. Pošto je višnja intenzivna kultura redovno se obrađuje i štiti. Najveći problem u zaštiti godinama je bio prouzročavač oboljenja *Monilia spp.*, ali je veliki broj proizvođača višnje korišćenjem kvalitetnih preparata i blagovremenim tretmanima, štete od ovog parazita sveo na najmanju meru. Međutim, u poslednjih nekoliko godina mogu se videti brojni zasadi višnje u julu i avgustu bez lišca. Defolijacija lišca prouzrokovana je jakim napadom *B. jaapii*. Pored smanjenog formiranja rodni elemenata za narednu godinu i smanjivanja prinosa i kvaliteta, često dolazi i do sušenja određenog broja stabala i proređivanja zasada.

Simptomi se manifestuju na lišću još pre berbe višnje u vidu sitnih crvenkastih pega koje se u slučaju jaceg napada proširuju i spajaju, zatim deo lista ili ceo list požuti, nekrotira i prevremeno otpada.

Prema proceni PSS službe do ovakvih šteta dolazi zbog toga što na početku vegetacije proizvođači svu pažnju posvećuju suzbijanju *Monilia spp.*, dok sa primenom mera zaštite protiv ospicavosti lišca otpočinju tek nakon pojave upadljivih simptoma, što je vrlo često kasno. Cilj ovog rada je da se proizvođačima višnje ukaže na ove propuste da bi se ubuduće smanjili štetni efekti ovog parazita.

Simptomi bolesti

Simptomi na višnji se javljaju svake godine, ali u pojedinim godinama intenzitet oboljenja može biti toliko jak da višnja ostane bez lišca već krajem jula, ili u prvoj polovini avgusta. Tako visok intenzitet oboljenja povlači štete i u narednoj godini.

Prve pege crveno-ljubicaste purpurne boje javljaju se krajem maja ili početkom juna meseca. U početku su pege sitne, neprimetne, kasnije postanu tamnije. Tkivo u centru pege često nekrotira. Pege se brzo šire, zahvataju veću površinu, a u slučaju da je vreme kišovito, na pegama se javlja belicasta prevlaka sporonosnih organa gljive, posle čega nastupa defolijacija. Takve biljke ne mogu da obezbede dovoljno rezervnih hranljivih materija, te je formiranje roda u narednoj godini dovedeno u pitanje. Inficirani listovi požute, pri čemu nekad žuti ceo list, a nekada samo polovina lista, pri čemu je druga polovina zelena. Takvo lišće po pravilu opada. Lisne peteljke, plodovi i pupoljci su rede inficirani. Ukoliko dođe do njihove infekcije simptomi su slični kao na listovima. Često se dešava da nakon defolijacije nastupi retrovegetacija, kada tokom jeseni stabla ponovo olistaju, pa čak i procvetaju, što još više iznuruje voćku. Takva stabla tokom zime teže podnose niske temperature i lakše dolazi do izmrzavanja. U narednoj godini ili ne dolazi do formiranja roda ili je rod lošeg kvaliteta.

Razlozi intenzivne pojave ospicavosti lišca

U početku uzgoja višnje proizvođačima je vrlo veliki problem predstavljalo suzbijanje prouzročavača sušenja grana, grančica i cvetova *Monilia laxa*. Ipak, nakon dugogodišnjeg gajenja i sticanja iskustva, kao i usled upotrebe širokog spektra kvalitetnih fungicida i blagovremenih tretmana, štete od ovog parazita su svedene na najmanju moguću meru. Nakon usredsređivanja proizvođača na zaštitu višnje od *Monilia laxa*, u drugom planu se našao problem suzbijanja *B. jaapii*, zbog čega se poslednjih godina zapažaju brojni zasadi višnje koji već u julu i avgustu ostaju bez, a u oktobru su ponovo olistali. Često se uočavaju i sasušena stabla, što dovodi do proređivanja zasada.

Greške u zaštiti višnje od ospicavosti

- Proizvođači relativno kasno otpočinju sa zaštitom višnje od ospicavosti (tek po pojavi prvih simptoma), a vrlo rano u vegetaciji prekidaju sa tretiranjem.
- Proizvođači izvode svega jedan do dva tretmana (prvi petnaestak dana nakon precvetavanja, a drugi 10-15 dana kasnije), što je nedovoljno, pogotovo u godinama sa većom količinom padavina u julu i avgustu mesecu.
- Primena neodgovarajućih/neadekvatnih preparata.
- Nakon berbe višnje ne primenjuju se mehaničke mere zaštite.
- Osušena stabla u voćnjaku i potpuno sasušeni zasadi se ne krče, već predstavljaju izvore zaraze oboljenja.
- Ne sprovodi se kasno jesenje tretiranje nakon berbe, već je praksa da se bakarni preparati koriste samo tokom proleća za rano prolećno tretiranje.

Pravilna primena fungicida u zaštiti višnje od ospicavosti

- Prvi tretman treba izvršiti u vreme precvetavanja višnje, u vreme kada voćari obavljaju tretiranje protiv monilioznog sušenja cvetova i grancica. U toj fenofazi treba primeniti preparat koji istovremeno suzbija oba oboljenja.
- 12 – 14 kasnije treba izvršiti sledeće tretiranje. Ukoliko je godina kišovita obavezno obaviti i treće tretiranje.
- Primena registrovanih/kvalitetnih fungicida.
- **Nakon berbe preporučuju se mehaničke mere zaštite u cilju uklanjanja obolelog, opalog lišca. Patogen prezimljava u opalom lišću i naredne godine, pri povoljnim vremenskim uslovima, može izazvati nove infekcije.**
- Obolela pojedinačna stabla u zasadu koja su sasušena zbog dugogodišnje neadekvatne zaštite protiv ospicavosti treba iskrčiti kako ne bi predstavljala izvor novih zaraza.
- Nakon mehaničkih mera preporučuje se kasno jesenje tretiranje voćaka, odnosno primena preparata na bazi bakra.

ZAKLJUCAK I PREPORUKA

U cilju ostvarenja visokih prinosa višnje u području Topličkog Okruga zaštiti ove voćne vrste se mora posvetiti veća pažnja. Neblagovremena primena adekvatnih preparata, kao i primena neodgovarajućih fungicida u cilju suzbijanja *B. jaapii* na višnji već duži niz godina prouzrokuje masovnu pojavu ovog parazita.

Posledica neadekvatne zaštite je sušenje i propadanje dugogodišnjih zasada višnje. Procena je da je više od 50 % voćnjaka obolelo, a da se 30 % površina pod višnjom nalazi pred krčenjem.

Sa zaštitom višnje od ospicavosti se mora blagovremeno početi u fazi precvetavanja višnje, a do kraja vegetacije moraju se obaviti još dva do tri tretmana.

Preporuka je da se nakon berbe obave mehaničke mere zaštite (jesenja rezidba) i zaštita uz primenu bakarnih preparata.

dip.inž Tonić Dejan